УДК 377-022.215:[37.014.6:005.6](4)

РІВНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Ольга Гайдук,
канд. пед. наук, науковий співробітник
лабораторії технологій професійного навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
https://orcid.org/0000-0002-2290-6669

Анотація: Розглянуто рівні забезпечення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах дуальної форми навчання у Німеччині: системний (держава, роботодавці та робітники) та рівень підприємства (придатність компанії для навчання, визначення прав та обов'язків інструкторів і учнів, співпраця з професійно-технічними навчальними закладами).

Ключові слова: дуальна форма навчання, професійна освіта і навчання, майбутні кваліфіковані робітники, навчальний центр, інструктор.

LEVELS OF PROVISION OF QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE QUALIFIED WORKERS IN THE CONDITIONS OF DUAL FORM OF EDUCATION: EUROPE

Olha Haiduk
PhD in Pedagogy, Research Officer
of the Laboratory of Professional Education Technologies
at the Institute of VET of the NAES of Ukraine

Abstract: The levels of quality assurance of professional training of future skilled workers in the dual form of education in Germany are considered: system (state, employers and workers) and the level of the enterprise (suitability of the company for training, defining the rights and responsibilities of instructors and students, cooperation with vocational schools).

Keywords: quality of professional training, dual form of education, vocational education and training, future skilled workers.

Функціонування дуальної системи підготовки кваліфікованих робітників і забезпечення їх якісної підготовки у Німеччині вимагає узгодженості різноманітних факторів. У забезпечені механізмами якості та інновацій знань, що використовуються у практичній підготовці у дуальній системі П(ПТ)О, зацікавленими та вмотивованими є як адміністративні структури (система управління) так і учні, що здобувають освіту.

Забезпечення якості професійного навчання на системному рівні визначається його основними положеннями щодо встановлених обов'язкових мінімальних стандартів, уточнення компетентностей та виробничих процесів.

На системному рівні держава, роботодавці та робітники представлені своїми центральними асоціаціями, працюють разом за принципом консенсусу. Нормативні пропозиції обговорюються та легітимізуються парламентом або видаються відповідальними міністерствами. В основі

корпоративної німецької моделі професійного навчання лежать держава, роботодавці та робітники. Держава представлена відповідними міністерствами на федеральному рівні й на рівні федеральних земель та їх спільними органами, а також Федеральним інститутом професійної світи і навчання (BIBB). Спільними органами представників держави є, в першу чергу, постійна конференція міністрів освіти (КМК), Координаційний комітет з питань підготовки федерального уряду та федеральних земель, Положення про підготовку та рамкові навчальні програми. Останній координує основи навчальної програми за дуальною системою – базовий навчальний план професійної школи та загальний план навчання для підприємства.

Інституційними пунктами тристоронньої співпраці між державою, роботодавцями та робітниками є відповідні комітети: головний комітет BIBB на федеральному рівні, державні комітети на рівні федеральної землі та комітети з професійної підготовки на регіональному рівні окремих палат. Робота в комітетах відповідає принципу консенсусу: учасники не тільки мають право бути вислуханими, вони, скоріше, повинні виробити спільний результат.

Забезпечення якості на рівні підприємства базується на трьох китах:

- придатність компанії для навчання,
- визначення прав та обов'язків інструкторів і учнів,
- співпраця з професійно-технічними навчальними закладами.

Компанія може проводити навчання лише в тому випадку, якщо навчальний персонал і навчальний заклад вважаються придатними. За потреби навчання може проводитись у міжфірмовому центрі професійного навчання або спільно з іншими компаніями та постачальниками навчання. План навчання компанії повинен відображати фактичну та почасову структуру навчання у відповідних навчальних місцях. Визначення придатності та моніторинг постійного дотримання вимог законодавства є відповідальністю певної торговельної палати.

Особиста придатність інструкторів гарантує, що їх моральні установки та ціннісні орієнтації не суперечать захисту молоді та відповідають чинним нормам закону. Професійна придатність і професійний досвід, педагогічна компетентність інструктора гарантують, що вони володіють навичками, знаннями та здібностями, яким будуть навчати. Інструктори вважаються професійно придатними, якщо вони мають професійні, професійно-педагогічні та виробничо-педагогічні навички, знання та здібності, необхідні для навчання учнів. Підтвердженням необхідних професійних навичок, знань і вмінь інструктора є підсумкові іспити з предмета, відповідно до фаху викладання, що складається з письмової та практичної частини.

За змістом професійно-педагогічна та виробничо-педагогічна придатність інструктора включає вміння самостійно планувати, здійснювати та контролювати професійну підготовку учнів. Ці сфери його діяльності охоплюють усі відповідні процеси навчання в компанії: від визначення

потреб навчання, створення плану навчання в компанії, погодження змістової та організаційної складової з соціальними партнерами, вибору методів навчання та засобів медіа-освіти, індивідуальний підхід до учнів у підготовці до іспитів та консультації щодо можливостей післядипломної освіти. Саме тому інструктори відіграють центральну роль у забезпеченні якості навчання на підприємстві.

У Рекомендації головного комітету BIBB від 16 грудня 2015 р. щодо придатності навчальних центрів були представлені критерії, що визначають вимоги до них та сприяють послідовному виконанню законодавчих положень. Мають бути доступні відповідні чинні правила навчання для кожної професії, для яких вимагається реєстрація. В план навчання компанії мають бути включені інформація про конкретні навчальні місця, розділи навчання, зміст навчання і визначені години навчання. Виробничі робочі та бізнес-процеси мають забезпечувати здобуття навичок, знань та умінь відповідно до правил навчання. Приміщення та необхідні навчальні ресурси, необхідні для навчання, мають бути на доступні для учнів, а для цілей навчання має бути передбачено достатньо годин навчання. Відповідальний орган контролює придатність навчального центру, а також особисту та професійну придатність. Якщо виявлено недоліки у придатності, інструктори повинні усунути їх протягом терміну, встановленого компетентним органом. Якщо недоліки придатності не можна усунути, або якщо його не буде усунено протягом встановленого періоду, відповідно до законодавства, про це необхідно повідомити компетентний орган федеральної землі.

Даний факт може заборонити компанії наймати та навчати учнів, якщо необхідні вимоги не виконуються або більше не виконуються. Перед забороною мають бути заслухані відповідальні сторони та компетентний орган.

Список використаних джерел:

Kulalaieva, N., & Leu, S. (2019). Work-based learning involving the dual education elements. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 18, 162-168.

Радкевич, В. О., Пуховська, Л. П., Бородієнко, О. В., Радкевич, О. П., Базелюк, Н. В., Корчинська, Н. М., Леу, С. О., & Артемчук, В. В. (2018). Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія. Київ: ІПТО НАПН України.

Qualitätssicherung der betrieblichen Ausbildung im dualen System in Deutschland. Ein Überblick für Praktiker/-innen und Berufsbildungsfachleute. Dr. Chokri Guellali, Helena Sabbagh, Michaela Achenbach, Dr. Hendrik Biebeler. Herausgeber: Bundesinstitut für Berufsbildung, Bonn. (2017) URL: <https://www.bibb.de/dienst/veroeffentlichungen/de/publication/download/8455>

Das Berufsbildungsgesetz (BBiG). (2005). URL: https://www.gesetze-iminternet.de/bbig_2005/BBiG.pdf.

Elizabeth Watters (2015). Promoting quality assurance in vocational education and training: The ETF approach. Report. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/B77049AC22B5B2E9C125820B006AF647_Pro

moting%20QA%20in%20VET.pdf.